

TURVALLISUUSSUUNNITELMA - LASTENSUOJELUYKSIKKÖ SARASTE VALKEAKOSKI

Antti Heikkilä
Mikael Hirvelä

2/2018

Tiivistelmä

Tekijä Mikael Hirvelä & Antti Heikkilä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi Turvallisuussuunnitelma- Lastensuojelu yksikkö Sarasteeseen	Julkisuusaste Julkinen. Produkti on tehty vain tilaajan käyttöön.	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi Matti Hänti, Juha-Pekka Oksanen	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyönä teimme turvallisuussuunnitelman lastensuojeluyksikkö Sarasteeseen Valkeakoskelle. Sarasteesta pyydettiin tekemään turvallisuussuunnitelma, koska yksikössä ei ole sellaista vielä tehty ja se koettiin tarpeelliseksi.</p> <p>Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisen opinnäytetyön produkti on turvallisuussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelmaa tehdessämme perehdyimme yksikössä esiin tulleisiin ongelmiin, sekä turvallisuussuunnitelmaa ohjaavaan lainsäädäntöön. Lisäksi perehdyimme toisen lastensuojeluyksikön turvallisuussuunnitelmaan. Olevassa olevat ongelmat ja uhat kartoitimme yksikköön tehdyillä haastatteluilla, joissa haastattelimme Sarasteen työntekijöitä ja yksikköön sijoitettuja lapsia.</p> <p>Opinnäytetyön lopussa pyrkimyksenämme on raportin avulla tuoda esiin seikat, jotka turvallisuussuunnitelman teossa täytyy ottaa huomioon. Opinnäytetyötä tehdessä havaitsimme, että virka-apupyynnöiden tekemisessä on ollut ongelmia, koska kyseessä on yksityinen lastensuojeluyksikkö. Tavoitteenamme on ollut selkeyttää toimintamallia yksityisen lastensuojeluyksikön, kunnan sosiaalipalvelun ja poliisin välisissä virka-apupyynnöissä.</p> <p>Pohdimme opinnäytteessä, kuinka turvallisuus tulisi ottaa huomioon lastensuojeluyksikkö Sarasteessa työntekijöiden ja sijoitettujen lasten osalta. Korostetusti käsitelimme ohjaajien työturvallisuutta, työturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta.</p>		
Sivumäärä 41+ 8 liitesivua	Tarkastuskuukausi ja vuosi Helmikuu 2018	Opinnäytetyökoodi (OPS) Amk2015ONT
Avainsanat Turvallisuus, lastensuojelu, virka-apu, työturvallisuus		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TURVALLISUUSUUNNITELMAN VIITEKEHYS.....	5
2.1 Lastenturvallisuus lainsäädännön näkökulmasta.....	5
2.2 Rajoitustoimenpiteet sijaishuollossa	6
2.2.1 Rajoitustoimenpiteiden yleiset edellytykset	7
2.2.2 Yhteydenpidon rajoittaminen	7
2.2.3 Aineiden ja esineiden haltuunotto.....	8
2.2.4 Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen ..	9
2.2.5 Kiinnittäminen	10
2.2.6 Hätävarjelu.....	11
2.2.7 Henkilöntarkastus- ja katsastus.....	11
2.2.8 Henkilönkatsastus	12
2.2.9 Liikkumisvapauden rajoittaminen	13
2.3 Työntekijän työturvallisuus lainsäädännön näkökulmasta.....	15
2.4 Työntekijän velvollisuudet	16
3 TURVALLISUUSUUNNITELMAN KESKEISET ASIAT	17
3.1 Turvallisuusuhkien ja ongelmien kartoittaminen	18
3.2 Asiantuntijan haastattelu Nuorisokoti Nummelassa.....	18
3.3 Nuorten haastattelut Sarasteessa.....	21
3.4 Työntekijöiden haastattelut Sarasteessa	23
4 VIRKA-APU	26
4.1 Asiantuntija haastattelu virka-apuun liittyen.....	26
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	28
5.1 Tiedon kerääminen	28
5.2 Raportointi.....	29
5.3 Produkti	31
6 TURVALLISUUSUUNNITELMA	32
6.1 Työvaiheet	32
7 YHTEENVETO.....	35
7.1 Turvallisuuden toteutuminen.....	35
7.1.1 Virka-avun pyytäminen ja opastaminen	36
7.1.2 Turvallisuusuhat.....	36
7.1.3 Ennakoiva toiminta	37
7.2 Arviointi	37
LÄHTEET	39

LITTEET	41
----------------------	-----------

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe valikoitui syntyneestä tarpeesta. Opinnäytetyö tarkastelee Valkeakoskella sijaitsevan lastensuojeluyksikkö Sarasteen turvallisuussuunnitelmaa, jonka yksikkö on tilannut tämän opinnäytetyön tekijöiltä. Yhteys lastensuojeluyksikköön syntyi entuudestaan tutun henkilön kautta, joka vastaa lastensuojeluyksikön opetustoimesta.

Saraste Valkeakoski on 14-paikkainen lastensuojeluyksikkö, joka antaa tehostettua hoitoa ympärivuorokauden 10-18 vuotiaille varhaislapsuuden kiintymyssuhdehäiriöistä tai muista lapsuuden traumaista kärsiville lapsille ja nuorille. Saraste sijaitsee Lotilanjärven rannalla noin kolmen kilometrin etäisyydellä Valkeakosken keskustasta (Familiar.fi).

Kehittäminen nähdään yleensä konkreettisenä toimintana, jolla tähdätään johonkin selkeään tavoitteeseen. (Toikko ym. 2009, 14). Meidän opinnäytetyössämme konkreettisenä toimintana on produkti eli turvallisuussuunnitelma lastensuojeluyksikkö Sarasteeseen. Käsittelemme yksikön turvallisuutta sekä ohjaajien että sijoitettujen nuorten näkökulmasta. Tavoitteena on kehittää yksikön toimintaympäristöä turvalliseksi niin työntekijän, kuin myös siellä asuvien osalta. Tämän työn yhtenä tärkeänä tavoitteena on selkeyttää poliisin ja yksityisen lastensuojeluyksikön välistä yhteydenpitoa virka-apupyynnöihin liittyen. Työmme konkreettinen tavoite on tehdä selkeä ja toimiva turvallisuussuunnitelma Saraste Valkeakoskelle. Työmme tärkein tehtävä ja tavoite oli luoda poliisin ja lastensuojeluyksikköön sijoitettujen lasten välille luottamusta, mikä säilyy myös tulevaisuudessa näiden kahden ryhmän välillä.

Kehittämisellä voidaan myöskin tarkoittaa rakenteellisia uudistuksia; tällöin voidaan joko uudistaa yhdistämällä eri organisaatioita tai luomalla kokonaan uusia organisaatioita (Toikko ym. 2009, 14). Turvallisuussuunnitelmaa laatiessa emme puuttuneet lastensuojeluyksikön organisaatioon, mutta otimme kantaa työvuorosuunnitteluun ja henkilökuntarakenteeseen sekä turvallisuuteen liittyviin uhkiin.

Tämän opinnäytetyön synnyttämä turvallisuussuunnitelma on opinnäytetyön liitteenä. Turvallisuussuunnitelman tarkoitus on, paitsi parantaa Sarasteessa sijoitettuna olevien lasten ja nuorten turvallisuutta, myös siellä työskentelevien henkilöiden turvallisuutta. Turvallisuussuunnitelman tarkoitus on, että Sarasteessa tiedostetaan mahdollisia turvallisuusuhkia ja näin osataan ennakoida ja varautua niihin paremmin. Turvallisuussuunnitelmassa huomioidaan

myös toimitilaturvallisuutta koskevia kysymyksiä ja tavoitteena on, että näiden havaintojen pohjalta myös toimitilaturvallisuutta voitaisiin tulevaisuudessa parantaa mahdollisten resurssien mukaisesti.

Lastensuojeluyksikön turvallisuustilanne ja -uhat kartoitettiin asiantuntija- ja asukashaastatteluiden avulla. Opinnäytetyötä varten työhön haastateltiin kahta Sarasteessa sijoitettuna olevaa nuorta sekä yksikön ohjaajia. Lisäksi asiantuntijahaastatteluina haastateltiin Saraste Valkeakosken turvallisuusvastaava Joonas Liskoa, Lapualla sijaitsevan lastensuojeluyksikkö Nummelan turvallisuusvastaava Janne Vakkilaa sekä Pohjanmaan poliisilaitoksen komissariota.

2 TURVALLISUUSSUUNNITELMAN VIITEKEHYS

Turvallisuussuunnitelmaa tehdessä otimme selvää, mitkä lait osaltaan säätelevät lastensuojeluyksikön turvallisuutta. Lastensuojeluyksikön toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä ovat Työturvallisuuslaki (738/2002), Lastensuojelulaki (417/2007), Pelastuslaki (468/2003), Sosiaalihuoltolaki (710/1982) ja Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan suojeluyhteistoinnista (44/2006). Lainsäädäntöön perehdyttyämme teimme turvallisuussuunnitelman kirjallisen produktin eli turvallisuussuunnitelman lastensuojeluyksikkö Sarasteeseen.

2.1 Lastenturvallisuus lainsäädännön näkökulmasta

Sijaishuollon tarkoitus on turvata lapsen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys yksilöllisten tarpeiden mukaan. Lapsen sijoittajakunta on vastuussa siitä, että sijaishuolto, johon lapsi sijoitetaan, on tarpeen mukainen (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja). Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai väliaikais määräyksellä sijoitetun lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolella (Lastensuojelulaki 417/2007). Lastensuojeluyksikkö Sarasteessa sijaishuollon toimeenpanosta vastaa Valkeakosken kaupunki ja nuorten sijoittamisesta vastuussa on nuoren kotikunnan sosiaalitoimi.

Sosiaalihuoltolaissa laitospalveluilla tarkoitetaan hoidon ja kuntouttavan toiminnan järjestämistä jatkuvaa hoitoa antavassa sosiaalihuollon yksikössä. Laitospalveluja voidaan järjestää sekä lyhytaikaisesti että jatkuvasti ja ympärivuorokautisesti. Pitkäaikainen hoito edellyttää, että se on henkilö terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua, tai siihen on muu laissa säädetty peruste. Laitospalvelua toteutettaessa lapselle on järjestettävä hänen yksilöllisten tarpeiden mukainen huolenpito, hoito ja kuntoutus (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014).

Lisäksi lapselle on pyrittävä järjestämään turvallinen, kodinomainen ja virikkeitä antava ympäristö, joka antaa mahdollisuuden yksityisyyteen ja edistää kuntoutumista, toimintakykyä ja omatoimisuutta (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014). Tästä Sosiaalihuoltolain määrittämästä kohdasta kertoi myös nuorisokoti Nummelan turvallisuusvastaava. Turvallisuusvastaavan mukaan turvallisuussuunnitelmaa laatiessa ei voida ottaa huomioon pelkästään turvallisuutta, vaan sen täytyy huomioida myös yksikön kodinomaisuus ja viihtyvyys.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on lastensuojelua järjestäessään oltava tarvittaessa yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien, muiden viranomaisten, muiden kuntien ja kuntayhtymien sekä muiden palveluja järjestävien yhteisöjen ja laitosten kanssa riittävien ja tarvetta vastaavien palvelujen järjestämiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi kunnassa (Lastensuojelulaki 417/2007).

2.2 Rajoitustoimenpiteet sijaishuollossa

Lasten ja työntekijöiden turvallisuutta sijaishuollon yksikössä voidaan suojella rajoitustoimenpiteiden avulla. Toimenpiteiden tarkoituksena on suojella lapsen omaa tai toisen henkilö terveyttä ja turvallisuutta. Lisäksi rajoitustoimenpiteiden tarkoituksena on suojella huostaanoton tarkoituksen toteuttamista. Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa lain mukaan ainoastaan kiireellisesti sijoitettuun, huostaan otettuun tai hallinto-oikeuden väliaikais määräyksellä sijoitettuun lapseen (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja). Käsittelemme rajoitustoimenpiteitä siltä osin, mitä Saraste Valkeakoskessa on mahdollista soveltaa.

Rajoitustoimenpiteitä sijaishuollossa ovat yhteydenpidon rajoittaminen, aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus, henkilönkatsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen, omaisuuden ja lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen ja erityinen huolenpito (Lastensuojelulaki 2007/417). Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä sovelletaan kaikissa laitoksissa eli; valtion, kunnan ja yksityisten yritysten tarjoamissa sijaishuollon laitoksissa (Räty 2015, 559).

Yksikössä käytetyt lapsiin kohdistetut rajoitustoimenpiteet on aina kirjattava Familiarin yksiköiden käyttämään Faminet-järjestelmään, joka on korvannut lastensuojeluyksiköissä yleisesti käytetyn Nappula-järjestelmän. Kirjaamisen tarkoitus on turvata käytettyjen toimenpiteiden seuranta ja valvonta. Kirjaamisen merkitys on tärkeää myös, kun arvioidaan lapsen tarvitsemaa apua ja tukea. Mikäli rajoitustoimenpiteitä käytetään useasti lapselle, se kertoo myös osaltaan siitä, että lapsi tarvitsee enemmän hoitoa ja tukitoimia. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja)

Rajoitustoimenpiteitä käytettäessä kyse on ns. hallinnollisen pakon käyttämisestä. Rajoitustoimenpiteillä puututaan lapsen perusoikeuksiin. Hallinnollisen pakon käyttäminen ja lapsen

rajojen asettaminen eroavat toisistaan. Rädyn mukaan perusoikeuksien rajoittamisen ja hyväksyttävien rajojen asettamisen ero ei aina ole selkeää. Lapsen kasvatusta ja huolenpitoa varten asetetut rajat; kuten "ruokailun ajan matkapuhelin on kiinni", eivät ole rajoitustoimenpiteitä. Sääntöjen ja rajojen tarkoitus on edistää turvallisuutta ja lapsen kehitystä. (Räty 2015, 561)

Saastamoinen (2010) toteaa myös, että lapselle voidaan asettaa kasvatukseen kuuluvia normaaleja rajoja, kuten rajoituksia kotiintuloajoista ja siitä missä lapsi voi liikkua vapaa-ajallaan. Rajoitustoimenpide tulee kyseeseen vasta silloin, kun lapsen liikkumisvapautta rajoitetaan siten, että hänellä ei ole mahdollisuutta tehdä normaaliin arkeen kuuluvia toimenpiteitä. Liikkumisvapauden rajoittaminen on kyseessä silloin, kun vapautta rajoitetaan enemmän, kuin iältään häntä vastaavalta lapselta. (Saastamoinen 2010, 261)

2.2.1 Rajoitustoimenpiteiden yleiset edellytykset

Sijaishuollossa rajoitustoimenpiteiden käyttäminen rangaistuksena on kiellettyä. Rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää vain silloin kuin lapsen oma tai toisen henkilön turvallisuus sitä vaatii. Lisäksi rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää, mikäli huostaanoton tarkoituksen toteutus sitä ilmeisesti vaatii. Rajoitustoimenpidettä valittaessa on valittava aina lievin toimenpide. Rajoitustoimenpiteen käyttäminen on lopetettava heti, kun sille ei ole enää lain mukaan perusteita. Toimenpidettä on myös lievennettävä olosuhteiden salliessa. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja)

Rajoitustoimenpiteen aikana lapsen tilannetta on seurattava ja päätös lopettamisesta on tehtävä viipymättä, mikäli siihen ei ole enää perusteita. Rajoitustoimenpiteet on toteutettava lapsen ihmisarvoa kunnioittaen ja turvallisesti. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelun käsikirja)

2.2.2 Yhteydenpidon rajoittaminen

Lapsen oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa tai muihin läheisiin henkilöihin voidaan rajoittaa Lastensuojelulain 63 §:n mukaisella päätöksellä. Yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä kirjallinen päätös, mikä on määräaikainen ja enintään mittainen vuoden kerrallaan. Päätöksestä tulee ilmetä, rajoituksen syy, henkilö tai henkilöt joihin yhteydenpitoa rajoitetaan,

millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan, sekä sen voimassaoloaika (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja).

Lastensuojelun käsikirjan mukaan yhteydenpidon rajoittamisena voidaan:

1. rajoittaa lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai muita läheisiään
2. rajoittaa lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muita välineitä käyttäen
3. lukea ja pidättää lapsen lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys
4. ottaa rajoituksen ajaksi sijaishuolto paikan haltuun lapsen hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä
5. jättää ilmaisematta lapsen olinpaikka vanhemmille tai huoltajille.

Päätöksen yhteydenpidon rajoittamisesta tekee Lastensuojelulain 13 § 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian tai vaihtoehtoisesti kiireelliseen sijoitukseen liittyvissä tapauksissa ja tarvittaessa muissa kiireellisissä tapauksissa ammatillisen kelpoisuuden omaava viranhaltija. Lyhytaikaisesta, alle 30 vuorokautta kestävästä rajoituksesta, voi päättää lastensuojeluyksikön johtaja. Yhteydenpidon rajoitus on lopetettava heti, kun se ei ole enää tarpeellinen.

2.2.3 Aineiden ja esineiden haltuunotto

Jos nuorella on hallussa päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta tai käyttöön soveltuvia välineitä, ne on henkilökunnan toimesta otettava laitoksen haltuun. Myös aineet ja esineet, jotka soveltuvat nuoren itsensä tai muun henkilön vahingoittamiseen, on otettava laitoksen haltuun. Haltuunoton voi tehdä yksikön johtaja tai hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva työntekijä. Mikäli haltuunoton tekee henkilökuntaan kuuluva työntekijä, on hänen ilmoitettava siitä yksikön johtajalle tai hänen määräämälleen henkilölle, jonka tulee tehdä haltuunotosta päätös, mikäli omaisuutta ei palauteta. (Lastensuojelulaki 417/2007)

Lisäksi aineet ja esineet, mitkä voivat ominaisuuksiensa puolesta soveltua vaarantamaan henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai omaisuutta, voidaan ottaa yksikön haltuun. Haltuunotto

esineen tai aineen turvallisuutta vaarantavien ominaisuuksien perusteella edellyttää, että nuori todennäköisesti käyttäisi haltuun otettua omaisuutta turvallisuutta vaarantavassa tarkoituksessa itseään, muita henkilöitä tai omaisuutta kohtaan (Lastensuojelulaki 417/2007). Olennaista haltuunoton arvioinnissa on, että arvioidaan aineen tai esineen mahdollista käyttötarkoitusta (Räty 2015, 570).

Sijaishuollon päättyessä on nuorelle viimeistään palautettava haltuun otettu omaisuus, mikäli se on lain puitteissa mahdollista. (Lastensuojelulaki 417/2007). Haltuun otettu omaisuus voi olla joskus laadultaan sellaista, että se voidaan palauttaa vasta sijaishuollon päättyessä, kuten esimerkiksi lapsen omistama teräase. Lapsen siirtyessä toiseen yksikköön, on hänen asiakirjoihin merkittävä missä haltuun otettua omaisuutta säilytetään (Räty, 2015, 572).

Haltuun otetun omaisuuden hävittämisessä on noudatettava aina sitä, mitä muualla laissa säädetään (Lastensuojelulaki 417/2007). Mikäli kyseessä on sellainen esine tai aine, jonka hallussapito on lainsäädännön mukaan kiellettyä tai hallussapito on luvanvaraista, omaisuus on luovutettava viranomaiselle tai laitoksen on hävitettävä aine (Räty, 2015, 572). Esimerkiksi lapsen hallusta otetun alkoholijuoman hävittämisestä säädetään Alkoholinlain 60 §:ssa.

2.2.4 Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen

Lapsen hallussa oleva omaisuus tai hänelle kohdistetut lähetykset voidaan tarkastaa, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsen hallussa on Lastensuojelulain 65 § 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Lisäksi mikäli lapsen olinpaikka on sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi kiireellisesti selvitettävä, voidaan hänen käytössään olevat tilat tai omaisuus tarkastaa (Lastensuojelulaki 417/2007).

Mikäli on perusteltu syy epäillä, että lapselle osoitettu kirje tai vastaava lähetykset sisältää 65 §:n 1. momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, voidaan lähetyksen sisältö tarkastaa sijaishuollon henkilökunnan toimesta, kirjettä tai sen kaltaista luottamuksellista viestiä lukematta. (Lastensuojelulaki 417/2007)

Tarkastamisesta päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastaminen on tehtävä toisen henkilökuntaan kuuluvan henkilön läsnä ollessa. Erityisestä syystä voidaan kuitenkin lapsen käytössä olevat tilat tai omaisuus

suus tarkastaa lapsen tai todistajan olematta läsnä, myöhemmin lapselle tulee kuitenkin selvittää tarkastuksen syy. (Lastensuojelulaki 417/2007) Erityisenä syynä voidaan pitää, että lapsi on poistunut luvatta yksiköstä tai käytettävissä olevaa henkilökuntaa on vähän tai tilanne on muutoin kiireellinen (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja).

Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on lisäksi oikeus tehdä päätös erityisestä syystä siitä, että lapselle tarkoitettu viesti tai muu lähetys on jätettävä kokonaan tai osaksi toimittamatta tai luovuttamatta lapselle (Lastensuojelulaki 417/2007). Edellytyksenä on, että lähetyksen tai viestin sisällön katsotaan kokonaisuutena huomioiden vaarantavan lapsen tai toisen henkeä, turvallisuutta tai lapsen kehitystä (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja).

2.2.5 Kiinnipitäminen

Yksikön henkilökunnalla on oikeus pitää kiinni lapsesta tämän rauhoittamiseksi. Oikeus kiinnipitoon täyttyy, kun lapsen käyttäytyminen on sekavaa tai uhkaavan käyttäytymisen perusteella lapsi todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita henkilöitä. Kiinnipidon täytyy olla lapsen tai muiden henkilöiden turvallisuuden vuoksi välttämätöntä. Kiinnipidon on oltava hoidollista ja huollollista luonteeltaan. Kiinnipitäminen voi pitää sisällään myös lapsen siirtämisen. (Lastensuojelulaki 417/2007)

Henkilökunnan toimesta käytetystä kiinnipidosta on annettava kirjallinen selvitys laitoksen johtajalle. Laitoksen johtajan turvautuessa kiinnipitoon, on hänen annettava toimenpiteestä kirjallinen selvitys lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijällä (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, Lastensuojelun käsikirja).

Voimakeinoja käytettäessä, hoitohenkilökuntaan kuuluva työntekijä saa turvautua vain sellaisiin toimenpiteisiin, joita voidaan pitää tehtävän suorittamiseksi puolustettavina. Tilanteessa on otettava huomioon tehtävän kiireellisyys ja tärkeys, vastarinnan vaarallisuus, sekä tilanne kokonaisuutena (Rikoslaki 39/1889). Kiinnipitämisellä tarkoitetaan vain yksinomaan fyysistä kiinnipitämistä, eikä minkäänlaisten välineiden käyttö ole sallittua (Saastamoinen 2010, 253).

Kiinnipidossa täytyy ottaa huomioon, että ennakkollinen kiinnipito ilman välitöntä vaaraa ei täytä Lastensuojelulain 68 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Säännöksessä kuvattu mahdollisuus puuttua lapsen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen on tarkoitettu vain poikkeuksellisia tilanteita varten, joissa lapsen sekavan tai uhkaavan käyttäytymisen perusteella henkilökunnan on puututtava tilanteeseen, lapsen rauhoittamiseksi (Saastamoinen 2010, 253).

2.2.6 Hätävarjelu

Lapsen käyttäytyessä väkivaltaisesti, kyseeseen saattaa tulla hätävarjelu. Hätävarjelulla tarkoitetaan aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseen käytettävää puolustustekoa (Rikoslaki 39/1998). Hätävarjeluna käytetyn puolustuskeinon täytyy olla kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautuja, hyökkääjä, sekä muut olosuhteet. Hätävarjelulla voidaan tarkoittaa myös tekoa, jossa suojataan toista henkilöä, kuten yksikössä olevaa lasta toisen lapsen hyökkäykseltä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja)

Oikeuskäytännöissä hätävarjelutilanteet arvioidaan aina yksittäisinä tapauksina. Hätävarjelu on kuitenkin aina viimesijainen keino. Sijaishuollossa kasvatukselliset keinot ovat ensisijaisia. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja)

2.2.7 Henkilöntarkastus- ja katsastus

Henkilöntarkastus voidaan suorittaa lapselle henkilökunnan toimesta, mikäli on perusteltua syytä olettaa, että hänellä on hallussaan edellä käsiteltyjä esineitä tai aineita. Henkilöntarkastuksen voi tehdä laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä kasvatus- tai hoitohenkilökuntaan kuuluva henkilö. Henkilöntarkastusta suoritettaessa on toisen henkilökuntaan kuuluvan henkilön oltava läsnä toimenpiteen aikana. (Lastensuojelulaki 417/2007) Lisäksi tarkastuksen suorittajan ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava samaa sukupuolta lapsen kanssa, ellei tarkastusta toimiteta kiireellisenä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden vuoksi (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja.). Jos tarkastuksen suorittaja on terveydenhuollon ammattihenkilö, niin sukupuolisääntöä ei sovelleta (Lastensuojelulaki 417/2007).

Henkilöntarkastuksella toimenpiteenä tarkoitetaan sen tutkimista, mitä lapsella on kätkeytynä vaatteissa tai vaatteiden ja ihon välissä. Henkilöntarkastusta on lisäksi myös naulakoon ripustettujen vaatteiden tutkiminen, jälkien etsiminen vaatteista, taskujen tyhjentäminen, sekä hallussa olevan kantovälineen, kuten käsilaukun tarkastaminen. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja)

Lastensuojelulain 66 §:n mukaista henkilöntarkastusta ei voida toteuttaa säännönmukaisesti rutiininomaisena toimenpiteenä, vaan se edellyttää perusteltua syytä. Perusteltu epäily henkilöntarkastukseen voi tulla lapsen omasta käyttäytymisestä, muilta lapsilta saadun informaation perusteella tai viranomaisten ilmoitusten perusteella. Joissain tapauksissa laitoksen luonne ja lapsen huostaanoton peruste voi kuitenkin edellyttää säännönmukaisten tarkastusten tekemistä. Esimerkiksi päihdeongelman vuoksi huostaan otettuun lapseen, joka on sijoitettu päihdeongelmiin perehtyneeseen yksikköön, voidaan soveltaa rutiininomaista tarkastusta, mikäli epäillään että huumausaineiden käyttö jatkuu. Tällaisessa tapauksessa huostaanoton tarkoituksena on ollut, että päihdeongelmaa voidaan hoitaa ja siihen voidaan puuttua (Räty 2015, 574).

Lapsen hallussa oleva tupakka ei ole kuitenkaan riittävä syy suorittaa lapselle edellä kuvattua henkilöntarkastusta. Henkilöntarkastusta toimenpiteenä voidaan jättää soveltamatta tietyissä tilanteissa eikä kyseessä ole lastensuojelulain mukainen rajoitustoimenpide. Esimerkiksi tilanne missä hyvin pienen lapsen hallusta otetaan pois vaaralliset tai myrkylliset esineet tai aineet, ei ole henkilöntarkastusta. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja)

Henkilöntarkastuksesta ei tarvitse tehdä päätöstä, vaan lapsen asiakirjoihin kirjataan toimenpiteen perusteet, suorittaja ja toimenpiteessä läsnä olleet henkilöt. Lisäksi asiakirjaan tulee kirjata toimenpiteelle laissa kuvattu peruste, minkä vuoksi toimenpide suoritettiin. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja)

2.2.8 Henkilönkatsastus

Henkilönkatsastus voidaan suorittaa lapselle, mikäli on perusteltua syytä epäillä, että hän on käyttänyt päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta. Henkilökatsastus pitää sisällään esimerkiksi puhalluskokeen suorittamisen tai veri-, hius-, virtsa-, tai sylkinäytteen ottamisen

(Lastensuojelulaki 417/2007). Henkilönkatsastuksella tarkoitetaan katsastettavan ruumiin tarkastamista, joka tarkoittaa vakavaa puuttumista lapsen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (Räty 2015, 576).

Henkilönkatsastuksen suorittamisesta päättää yksikön johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö tai muu tehtävään soveltuva ammatillisen koulutuksen saanut henkilö. Henkilönkatsastus tulee suorittaa aina siten, että siitä ei aiheudu tarpeetonta haittaa lapselle. Mikäli henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö on paikalla oltava läsnä toinen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö tai muu tehtävään soveltuva ammatillisen koulutuksen saanut henkilö. (Lastensuojelulaki 417/2007)

Henkilönkatsastusta suorittaessa ainoastaan terveydenhuollon ammattihenkilö voi ottaa verinäytteen. Katsastuksessa sovelletaan sukupuolisääntöä, kuten henkilöntarkastuksessakin, eli katsastuksen suorittajan ja läsnä olevan henkilön tulee olla samaa sukupuolta lapsen kanssa. Henkilönkatsastus voidaan suorittaa sukupuolisääntöä soveltamatta, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai muiden henkilöiden turvallisuuden kannalta. (Lastensuojelulaki 471/2007)

Henkilönkatsastuksen suorittamisen johdosta on lapsen asiakirjoihin kirjattava katsastuksen perusteet, toimenpiteen suorittaja, läsnä olleet henkilön, sekä laissa edellytetty peruste toimenpiteen suorittamiselle. Tässä yhteydessä tulee arvioida myös toimenpiteen vaikutus lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja)

2.2.9 Liikkumisvapauden rajoittaminen

Lapsen liikkumisvapautta voidaan rajoittaa, mikäli se on hänen huoltonsa kannalta välttämätöntä ja lapsen edunmukaista. Lapselle voidaan asettaa kielto määräajaksi poistua laitoksen alueelta, laitoksesta tai määrätyn asuinyksikön tiloista. Lisäksi Lastensuojelulaissa edellytetään, että:

1) lapsen sijaishuoltoon johtanut päätös on tehty sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään;

2) lapsi laitoksessa käyttäytyy 1 kohdassa mainitulla tavalla; tai

3) rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta käyttäytymiseltä.

Liikkumisvapauden rajoittamisesta päättää yksikön johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Yksikön toimesta voidaan päättää enintään seitsemän vuorokautta kestävästä rajoituksesta. Tätä pidemmästä, mutta kuitenkin enintään 30 vuorokautta kestävästä liikkumisvapauden rajoituksesta voi päättää ainoastaan lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. (Lastensuojelulaki 471/2007) Yksikön toimesta tehdystä päätöksestä on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos, Lastensuojelun käsikirja).

Lastensuojeluyksiköissä voidaan kuitenkin asettaa tavanomaiseen kasvatukseen kuuluvia rajoja, joita joku nuori voisi pitää liikkumisvapauden rajoittamisena. Tällainen voi olla esimerkiksi sitä, että rajoitetaan missä nuori liikkuu ja mihin vuorokauden aikaan. Tällaisena kasvatukseen kuuluvana rajana ei voida pitää esimerkiksi nuoren mahdollisuuden estämistä osallistua harrastustoimintaan. (Räty 2015, 585)

Rädyn (2005) mukaan ovien lukitseminen lastensuojelulaitoksissa on ongelmallista silloin, kun lastensuojelulaitokseen on sijoitettu avohuollon tukitoimenpiteenä lapsia tai nuoria. Sijoitus avohuollon tukitoimenpiteenä perustuu aina vapaaehtoisuuteen. (Räty, 2015, 549) Ongelman muodostaa se, että rajoitustoimenpiteitä ei voi kohdistaa lapseen, joka on avohuollossa (Lastensuojelulaki 417/2007). Laitoksen ovien lukitseminen voisi olla mahdollista sitten, että lapsen vapaa kulkeminen toteutettaisiin teknisillä ratkaisuilla tai yksikön henkilökunnan myötävaikutuksella (Räty 2005, 549).

2.3 Työntekijän työturvallisuus lainsäädännön näkökulmasta

Työnantajaa koskee yleinen huolehtimisvelvoite, jonka mukaan työnantaja on velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan on otettava huomioon myös työhön ja työolosuhteisiin liittyvät seikat. Työturvallisuuslaissa säädetään, että työnantajalla on oltava työsuojelun toimintaohjelma, joka kattaa työpaikan työolosuh- teiden kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. (Työturvalli- suuslaki 738/2002)

Toimintaohjelmassa asetetut tavoitteet turvallisuuden ja työkyvyn ylläpitämiseksi on otet- tava huomioon työpaikan suunnittelussa ja kehittämistoiminnassa. Lisäksi niitä on käsitel- tävä työntekijöiden tai ainakin heidän edustajien kanssa. (Työturvallisuuslaki 738/2002)

Työnantajan on työturvallisuuslain mukaan perehdytettävä työntekijä riittävästi työhön, ot- taen huomioon työn- ja työpaikan olosuhdetekijät. Työntekijälle on annettava myös opetusta ja ohjausta vaarojen- ja vahinkojen välttämiseksi, erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista. (Työturvallisuuslaki 738/2002)

Työ ja toiminnan luonne huomioiden työnantajan on selvitettävä työajoista, työtilasta ja työ- ympäristöstä työntekijöille aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät. Mikäli haitta- ja vaaratekijöitä ei voida kokonaan poistaa, niiden merkitys on arvioitava työntekijöiden terveyden ja turval- lisuuden näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa, kun haitta- ja vaaratekijöitä ei voida koko- naan poistaa, työnantajan on otettava Työturvallisuus lain mukaan huomioon:

- 1) tapaturman ja muu terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota erityisesti kysei- sessä työssä tai työpaikassa esiintyviin 5 luvussa tarkoitettuihin vaaroihin ja haittoihin (Yö- työ, väkivallan uhka jne.)
- 2) esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet
- 3) työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitaito ja muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä;
- 4) työn kuormitustekijät;
- 5) mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara;
- 6) muut vastaavat seikat.

2.4 Työntekijän velvollisuudet

Työntekijän on työssään noudatettava työnantajan antamia ohjeita ja määräyksiä. Työntekijän on lisäksi noudatettava työnsä ja työolosuhteiden edellyttämää turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämiseksi tarvittavaa järjestystä ja siisteyttä, sekä varovaisuutta ja huolellisuutta. (Työturvallisuuslaki 738/2002)

Työntekijän on oman kokemuksen, työnantajalta saadun perehdytyksen ja koulutuksen, sekä ammattitaidon mukaisesti työssään huolehdittava mahdollisuuksien mukaisesti niin omasta kuin muidenkin työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä. Työntekijän on työpaikalla vältettävä muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää ja epäasiallista kohtelua, joka aiheuttaa muiden työturvallisuudelle tai terveydelle haittaa tai vaaraa. (Työturvallisuuslaki 738/2002)

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle vioista ja puutteellisuuksista työmenetelmissä tai työolosuhteissa, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijälle. Työturvallisuuslain mukaan ilmoitus on tehtävä myös silloin, kun työntekijä on poistanut vian tai puutteellisuuden. Työnantajan on ilmoituksesta johtuen ilmoitettava työntekijälle ja työsuojeluvaltuutetulle, mihin toimenpiteisiin ilmoituksen perusteella on ryhdytty. (Työturvallisuuslaki 738/2002)

3 TURVALLISUUSUUNNITELMAN KESKEISET ASIAT

Työssämme tarkastelemme lastensuojeluyksikön turvallisuutta ja yksikköön liittyviä uhkia, koska sosiaalialalla esimerkiksi ilmeisen väkivallan uhka on lisääntynyt työelämässä. Ilmeisellä väkivallan uhalla tarkoitetaan suurempaa riskiä joutua väkivallan uhriksi työpaikallaan, kuin muualla yhteiskunnassa (Kuikko 2006, 85).

Meidän täytyy turvallisuussuunnitelmassamme käsitellä turvallisuuden kokonaissuunnitelmaa. Turvallisuuden kokonaissuunnittelu tulee nähdä laajempaan kuin voimassaolevan pelastuslain tarkoittama pelastussuunnitelma (Turvallisuussuunnitelmaopas sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille 2005, 13).

Pelastuslain 15.§ määrittää, mitä kaikkea pelastussuunnitelmassa on oltava. Näitä ovat se-
lostus:

- vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä
- rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä
- asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi
- mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä

Sarasteen lastensuojeluyksikössä on ympärivuorokautinen toiminta, minkä johdosta pelastustoimiasetus määrää tehtäväksi pelastussuunnitelman. Pelastustoimiasetuksen mukaan pelastussuunnitelma pitää laatia sairaaloihin, vanhainkoteihin, hoitolaitoksiin, liikuntarajoitteisten ja muiden erityisryhmien palvelu- ja asuinrakennuksiin sekä rangaistuslaitoksiin tai muihin näihin rinnastettaviin tiloihin, joissa olevien ihmisten kyky havaita vaaratilanteita tai mahdollisuuden toimia vaaratilanteissa edellyttämällä tavalla on heikentynyt. (Pelastustoimiasetus 2011/407)

Suunnitelmassa tulee arvioida tunnistettujen riskien vaikutusta yksikön turvallisuudelle. (Turvallisuussuunnitelmaopas sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille 2005, 21)
Turvallisuusvastaava Janne Vakkila kertoo luvussa 3.2 enemmän siitä, miten suunnitelmassa tulee huomioida tunnistetut riskit.

Pelastustoimiasetuksen mukaan suunnitelman tulee antaa toimintaohjeet häiriötilanteita varten, joita ovat:

- tapaturmat ja onnettomuus
- arvaamattomat ja väkivaltaiset henkilöt
- katoamiset ja karkaamiset
- rikollisuus
- tuhotyöt ja ilkivalta
- yksikössä tapahtuvat toimintahäiriöistä aiheutuvat uhat
- tulipalot
- kiinteistötekniikan ja kiinteistön hoidon ongelmat
- tietoturvallisuuden ja tietosuojan ongelmat
- ruokahuollon häiriöt
- terrorismi
- luonnon aiheuttamat vahingot

3.1 Turvallisuushkien ja ongelmien kartoittaminen

Ongelmien ja uhkien kartoituksen avulla on mahdollista löytää turvallisuuden kannalta kriittisimmät asiat. Turvallisuussuunnitelman laatimisessa kiinnitettiin huomiota asioihin, joihin nimenomaan kyseisessä yksikössä on tarpeellista ottaa kantaa. Vertailun vuoksi halusimme haastatella myös toisen lastensuojeluyksikön edustajaa selvittääksemme, minkälaisia asioita he kokevat uhkana ja mitkä tekijät heidän mielestään ovat tärkeänä osana turvallisuutta.

Olemme ottaneet huomioon myös, että kaikkien yksiköiden toiminta ja turvallisuustilanne ovat erilaisia, johtuen käytettävissä olevista resursseista, sijoitetuista nuorista, kiinteistöistä ja toimintatavoista. Edellä mainitusta syystä johtuen, toimivaa mallia ei voi kopioida toisesta yksiköstä, vaan sen täytyy palvella juuri sitä kyseistä yksikköä, johon turvallisuussuunnitelma laaditaan.

3.2 Asiantuntijan haastattelu Nuorisokoti Nummelassa

Haastattelimme asiantuntijana nuorisokoti Nummelan vastaavaa ohjaajaa, Janne Vakkilaa, joka toimii yksikössä esimiehenä ja turvallisuusvastaavana. Nummelan nuorisokoti on myös yksityinen lastensuojeluyksikkö, joka sijaitsee Lapualla, Etelä-Pohjanmaalla. Nummelan nuorisokodissa on tällä hetkellä yksitoista asiakaspaikkaa. Haastattelun tarkoituksena oli kerätä tietoa turvallisuussuunnitelman toteuttamiseen ja samalla nähdä, kuinka vastaavanlaisessa yksikössä turvallisuus on toteutettu.

Haastateltava korosti henkilökuntarakenteen tärkeyttä ja työntekijöiden perehdyttämisen merkitystä. Haastateltava kertoo, että hän näkee turvallisuuden kokonaisuutena, jossa henkilökuntarakenne ja toimipaikan kiinteistö ovat isoin osa turvallisuutta. Kiinteistön sijainnilla on hänen mukaan myös merkitystä. Aikaisemmin Nummelan nuorisokoti oli Kurikan keskustassa, jolloin esimerkiksi alkoholin kanssa oli enemmän ongelmia. Nykyään yksikkö sijaitsee rauhallisemmalla maaseudulla, minkä johdosta ongelmat ovat vähentyneet.

Hyvän henkilökuntarakenteen muodostaminen alkaa haastateltavan mukaan rekrytointivaiheesta, jolloin tarkoitus on saada yksikköön soveltuvat ja motivoituneet työntekijät. Henkilökuntarakenteella haastateltava tarkoitti myös vuorossa olevien työntekijöiden vahvuutta, eli ohjaajien määrän suhdetta lapsien lukumäärään, millä on olennainen vaikutus turvallisuushkien ennaltaehkäisemisessä. Haastateltavan mukaan lastensuojelussa puhutaan usein kuitenkin rahasta, joka säätelee resurssien määrää.

Vakkila kertoi myös lain edellyttämästä kodinomaisuudesta yksikössä. Hänen mukaan yksikkö saataisiin erittäin turvalliseksi rakenteilla ja järjestelmillä, mutta lastensuojelua säätelevä lainsäädäntö vaatii, että yksikön täytyy olla kuitenkin kodinomainen, mikä taas osaltaan asettaa tiettyjä rajoituksia turvallisuutta suunniteltaessa. Turvallisuussuunnitelma laatiessa täytyy ottaa myös nämä kodinomaisuuteen liittyvät seikat huomioon, hän totesi.

Vakkila painotti henkilökuntarakenteen tärkeyttä useaan kertaan. Tärkeänä hän pitää myös työntekijän kattavaa perehdytystä rekrytoinnista alkaen. Nummelassa työntekijän perehdytys tarkoittaa käytännössä sitä, että uusi työntekijä on viisi päivää "ylimääräisenä", minä aikana tutustutaan talon toimintatapoihin. Lisäksi henkilökunnalle järjestetään yksikössä kerran vuodessa turvallisuuskoulutus, jossa käydään läpi muun muassa kiinnipitoon liittyviä harjoituksia.

Työvuorosuunnittelua Vakkila piti myös työturvallisuuden yhtenä tärkeänä osana. "Kun teen työvuorolistaa, mietin, ketkä kolme laitan iltavuoroon, että tiedän heidän pärjäävän sen illan", hän kertoi. Uuden nuoren tullessa yksikköön, hänelle määritetään alusta asti henkilökohtainen ohjaaja, joka alkaa luoda suhdetta nuoreen ensitapaamisesta lähtien. Ennen yksikköön saapumista nuoresta on kerätty taustatietoa, jonka pohjalta tulevaa toimintaa aletaan rakentaa ja kartoitetaan mahdolliset riskit. Henkilökohtainen ohjaaja hoitaa yhdessä nuoren

kanssa hänen asioitaan. Aikuisen ja nuoren välisestä luottamuksellisesta suhteesta on hyötyä vaikeissa tilanteissa, ja tämä on myös osa turvallisuutta, kertoo Vakkila.

Vakkilan näkemystä aikuisen ja nuoren välisen suhteen merkityksestä, tukee se, että luottamuksellisessa suhteessa tarkoituksena on suojata lapsen tai nuoren fyysisiä ja emotionaalisia tarpeita, jolloin nuoren ja ohjaajan välille syntyy turvallinen kiintymyssuhde (Puonti ym. 2004, 120).

Vaarallisten ja uhkaavien tilanteiden jälkeen yksikössä täytetään uhka- ja vaaratilannearvio. Tilanne käydään tämän jälkeen läpi sekä ohjaajien että nuorten kanssa sekä raportoidaan tilanteesta myös seuraaville vuoroille. Uhka- ja vaaratilannearvio tekeminen ei perustu lakiin, vaan se on yksikön toimintamalli, minkä avulla saadaan dokumentoitua tapahtumat. Tarvittaessa yksikössä voidaan vaikeiden tilanteiden jälkeen järjestää debriefing-tilaisuuksia, joissa tilanteet käydään läpi. Debriefingistä kerromme tarkemmin seuraavassa luvussa. Vakkilan mielestä on tärkeää, että kun jotain tapahtuu, asiaan puututaan heti ja tilanteesta keskustellaan nuoren kanssa.

Debriefing eli jälkipuinti on ohjattu keskustelu vaaratilanteen jo tapahduttua. Debriefing toteutetaan ryhmässä, ja se koostuu seitsemästä eri vaiheesta. Ensimmäisenä on aloitus, jossa käydään läpi istunnon tarkoitus, esitellään vetäjät ja korostetaan ryhmän luottamuksellisuutta. Toisessa vaiheessa käydään läpi tapahtuma, joka on johtanut debriefingiin. Tapahtuma käydään läpi yksityiskohtaisesti olemassa olevien faktojen pohjalta. Seuraavassa vaiheessa siirrytään ajatusvaiheeseen, jossa käydään läpi osallistujien henkilökohtaisia kokemuksia. Neljännessä vaiheessa keskitytään osallistujien tunteiden käsittelyyn ja pyritään vähentämään tunteiden aiheuttamaa ahdistusta. Viidennessä vaiheessa tarkoituksena on käsitellä osallistujien psyykkisiä ja fyysisiä tuntemuksia ja saada osallistujat ymmärtämään kehon ja mielen toiminnasta kriittisessä tilanteessa. Seuraavassa vaiheessa keskustellaan oireista, joita osallistuja saattaa kokea tulevaisuudessa. Lisäksi tässä vaiheessa istuntoa pyritään jo hyväksymään ja normalisoimaan koetut oireet. Seitsemännessä vaiheessa eli päätös-vaiheessa tehdään yhteenveto istunnosta tai istunnoista sekä tehdään suunnitelma jatkohoidosta. (Rantaeskola ym. 2015, 186)

Debriefing järjestetään siis mukana olleiden henkilöiden reaktioiden käsittelemistä varten. Debriefingin tärkein tarkoitus on helpottaa paluuta normaaliin työhön ja auttaa ihmisiä normalisoimaan tilanteen aiheuttamia tuntemuksia. (Teperi, 2014, 25-26.)

Jälkipuintikeskustelua johtaa pätevä ja koulutettu vetäjä, joka johtaa keskustelua. Vetäjän tulisi olla henkilö, joka ei ole itse ollut debriefingiin johtaneessa tilanteessa osallinen. Debriefing-ryhmän kokoa mietittäessä, on huomioitava, että 12-15 osallistujaa voi olla jo liikaa. Sopiva ryhmän koko on 5-8 osallistujaa. (Hammarlund, 2004, 245) Debriefing-keskusteluun osallistuminen on vapaaehtoista, mutta esimerkiksi Poliisihallitus on ohjeistanut purkukeskustelujen järjestämisestä seuraavasti: "Purkukeskusteluun osallistuminen on osa työvelvoitetta, muihin jälkitoimiin osallistuminen on vapaaehtoista". (Poliisihallitus 2012)

Työssä kohdattujen uhkaavien tilanteiden aiheuttama stressi saattaa vaatia erilaisia selviytymiskeinoja. Stressi on kuitenkin täysin normaali reaktio tilanteeseen, jossa työntekijä on kokenut tilanteen uhkaavaksi. (Rantaeskola ym. 2015, 167)

Vakkilan mukaan työ lastensuojeluyksikössä on vaikeutunut, koska toimintaa ohjaavat lait ja erinäiset säädökset muuttuvat jatkuvasti. Ulko-oven lukituskaan yksikössä ei ole itsensäenselyys. Nuorella tulee olla aina voimassa oleva kulkua rajoittava rajoituspäätös, jotta ovia voitaisiin pitää lukossa. Rajoituspäätöksiä yksikössä tehdään eri tasoisine, yleensä se tarkoittaa kuitenkin sitä, että nuori ei liiku missään yksin. Muita erityistilanteita varten yksikössä on eristyshuone, johon nuori voidaan sijoittaa. Eristyshuoneeseen sijoittaminen edellyttää, että nuori on vaaraksi itselleen tai muille.

Vakkilan mukaan nuorten käyttäytymiseen lastensuojeluyksikössä vaikuttavat monet haavoittuvuustekijät. Näitä haavoittuvuustekijöitä voivat olla esimerkiksi univaje, pitkittynyt stressi, selvittämättömät ongelmat ja konfliktit, tunnistamatta jääneet negatiiviset tunteet, liikunnan puute, syömättä jääneet tärkeät lääkkeet, sairaudet, geneettiset ominaisuudet ja nälkä (Kivinummi, Alatupa 2016, 137).

3.3 Nuorten haastattelut Sarasteessa

Haastattelimme turvallisuussuunnitelman tekoa varten lastensuojeluyksikkö Sarasteessa kahta sinne sijoitettua nuorta. Ennen haastattelua keskustelimme yhdessä Sarasteen turvallisuusvastaavan kanssa siitä, ketkä nuoret soveltuisivat parhaiten haastateltaviksi saadaksemme haastatteluista parhaan mahdollisen hyödyn. Valitsimme haastattelukohteiksi yhden

14-vuotiaan pojan ja yhden 15-vuotiaan pojan. Osallistuminen haastatteluun oli vapaaehtoista ja lisäksi huoltajat olivat antaneet siihen suostumuksensa.

Toteutimme haastattelun 6.6.2017 lastensuojeluyksikkö Sarasteen tiloissa. Haastattelutilana toimi yksikön ruokailuhuone, jossa olivat paikalla haastateltavana oleva nuori ja haastattelijana toimineet tämän opinnäytteen tekijät. Tarkoituksenamme oli saada kokonaiskuvaa Sarasteen turvallisuudesta nuorten silmin. Koemme, että haastattelutilanteessa nuori pystyy avoimemmin kertomaan ongelmakohteista ja siitä, miten Sarasteen turvallisuutta voisi parantaa.

Yhteistä molempien poikien haastatteluille oli se, että he eivät koe turvallisuushaksi mitään ulkopuolista uhkaa. Myöskään työntekijöiden suunnalta tullutta uhkaa nuoret eivät pidä kovinkaan todennäköisenä. Toki molemmat nuoret kertoivat, että Sarasteessa tulee kiinnipitotilanteita, mutta heidän mielestään tilanteet sujuvat siten, että väkivallan uhkaa nuorille ei synny.

Suurimpana turvallisuushkana nuoret kokevat nuorten välisen sisäisen uhan. Yksi selkeä uhkakuva on silloin, kun yksikköön sijoitetaan uusi nuori. Haastateltavat kertoivat, että uusi nuori usein hakee omaa paikkaansa ja hyväksyntää yksikössä, jolloin nuorten välille voi syntyä turvallisuuteen liittyviä uhkia.

Toinen nuorten haastattelussa esiinnoussut uhka liittyi päihteisiin. Haastateltavien mielestä päihteet, niiden myyminen, lainaaminen sekä hankkiminen kiristävät nuorten välejä, jolloin väkivallan tai kiristyneen uhan kasvaa. Vaikka alkoholin nauttiminen on alaikäisiltä kielletty, silti kaksi kolmasosaa 14-vuotiaista tytöistä ja lähes yhtä suuri osa pojista on juonut alkoholia ainakin kerran. Suomessa alaikäiset kertovat saavansa alkoholijuomia sisarusten, kavereiden tai vanhempien välittämänä (Tigerstedt, 2007, 161). Tyypillisesti alkoholijuomien välitys tapahtuu vanhemmalta nuoremmalle. Alkoholin välityksellä ilmaistaan kaveruutta ja taustalla vaikuttaa keskeisesti yhteisön keskinäistä solidaarisuutta (Tigerstedt, 2007, 166-167).

ESPAD-tutkimusten (European School Survey Project on Alcohol and Other drugs) mukaan nuorten runsas alkoholin kertajuominen on tosin ollut laskussa koko 2000-luvun ajan. ESPAD-tutkimus on Euroopan laajuinen tutkimus koululaisten alkoholin ja muiden päihteiden

käytöstä. Tutkimus on ainoa, jossa nuorten päihteidenkäyttö sekä käyttötavat ovat keskeisessä sisällössä, muut tehdyt tutkimukset ovat terveystavoitteisia. (Raitasalo ym. 2012, 17)

Nuorten haastatteluista kävi ilmi, että tilanteet joissa väkivaltaa on käytetty, tapahtuu harvoin. Arvion mukaan näitä väkivaltatapauksia on 5-10 kappaletta vuodessa. Nuoret kertoivat, että tilanteista ei läheskään aina kerrota yksikön ohjaajille, vaan nuoret selvittävät tilanteet itse. Haastateltavien mukaan kuitenkin tilanteita, joissa nuori vain purkaa omaa turhautumista ja suuttumustaan esimerkiksi heittelemällä tavaroita, tapahtuu yksikössä enemmän kuin varsinaisia väkivaltatilanteita, joissa toiseen käydään fyysisesti käsiksi. Nuoret kertoivat, että turhautumisen purkautuminen kohdistuu niin yksikön kuin nuorten omaisuuteen.

Toimitilaturvallisuuden suhteen nuoret kokivat Sarasteen turvalliseksi asuinympäristöksi. Sarasteessa oleva jako ylä- ja alakerroksien osastoihin ei miellytä nuoria. Alun perin osastojaot on tehty siten, että haastavammat nuoret sijoitetaan yläkerran osastoon. Kun sijoitetut nuoret ovat vaihtuneet runsaasti Sarasteen toiminta-aikana, jako ei ole enää sitä, mikä sen alkuperäinen tarkoitus on ollut. Molemmat nuoret kokevat, että osastojen uudelleen järjestely voisi tuoda Sarasteeseen parempaa ryhmähenkeä ja lisäksi nuorten välistä turvallisuutta. Nuoret toivoisivat, että osastot jaettaisiin sijoitetun iän mukaan.

Yhteenvedona nuorten haastattelusta kävi ilmi, että nuoret pitävät lastensuojeluyksikkö Sarastetta turvallisenä ja miellyttävänä sijoituspaikkana. Molemmilla nuorilla oli kokemusta muistakin lastensuojeluyksiköistä. He kokivat, että Sarasteessa turvallisuudentunne on hyvin huomioitu ja lähes kaikkien ohjaajien kanssa on mukavaa ja turvallista toimia.

3.4 Työntekijöiden haastattelut Sarasteessa

Haastattelimme tätä tutkimustamme varten myös Saraste Valkeakosken työntekijöitä. Tarkoituksenamme oli saada kuva siitä, millaisia uhkakuvia työntekijät näkevät omassa työssään lastensuojeluyksikössä. Haastattelua varten olimme rajanneet kysymykset kolmeen erilaiseen turvallisuusuhkaan: ulkoinen uhka, nuorten käyttämä väkivalta ohjaajia kohtaan sekä nuorten välinen väkivaltatilanne mihin työntekijä joutuu puuttumaan.

Erilaiset uhat yksikön ulkopuolelta olivat työntekijöiden mukaan huomioitu, mutta he kokivat, että ulkoiset uhat lisääntyvät samassa suhteessa kuin Saraste Valkeakoski tulee paikalliselle väestölle tutuksi. Lisäksi ulkoisiin uhkiin liittyivät nuorten nykyiset ja entiset seurustelukumppanit jotka tulevat yksikön alueelle ilman vaadittavaa lupaa.

Yksikön sijainti järven rannalla loi työntekijöille myös ulkoapäin tulevaan turvallisuuteen mietittävää, koska yksikön alueelle on mahdollisuus päästä huomaamatta tai vahingossa rannan kautta. Siksi olemme kiinnittäneet tekemässämme turvallisuussuunnitelmassamme huomiota juuri ulkoalueiden vartiointiin ja turvallisuuteen.

Suurimmaksi ja todennäköisimmäksi uhaksi työntekijät nostavat heihin kohdistuvan väkivallan uhan. Nuorten aggressiivinen käytös ja päihteiden käyttö lisäävät työntekijöiden mukaan turvattomuuden tuntua työvuoroissa. Varsinkin yövuoroissa ja viikonloppuisin työntekijät kokevat uhan suurimmaksi. Tästä johtuen olemme turvallisuussuunnitelmassamme ottaneet huomioon työvuorosuunnitteluun ja rekrytointiin liittyviä kysymyksiä.

Ohjaajat tiedostavat, että päihdetyön ja siihen liittyvän päihdekasvatuksen lähtökohtana on päihdeettömään ja terveellisiin elämäntapoihin liittyvä kasvatusta ja sen problematiikka (Kylmäkoski ym. 2010, 13). Päihdetyön eri vaatimuksien johdosta Sarasteessa ei pystytä pitämään sellaista nuorta sijoitettuna, jolla on selkeä ja tiedostettu päihdeongelma. Tämänkin kuluvan vuoden 2017 aikana Sarasteesta on jouduttu päihdeongelman takia siirtämään tällainen nuori päihderiippuvuushoitoihin perehtyneeseen lastensuojeluyksikköön.

Haastatellut työntekijät kertoivat, että he eivät ole joutuneet suoranaisten väkivallan kohteeksi, mutta väkivallan uhka on ollut monissa tilanteissa läsnä. Haastatteluissa kävi ilmi, että ohjaajat ovat kokeneet työpaikkaväkivaltaa, mutta sen yksiselitteinen määrittäminen on vaikeata. Työpaikkaväkivalta voi olla psyykkistä tai fyysistä väkivaltaa tai psyykkistä tai fyysistä uhkailua (Kandolin ym. 2009, 58).

Nuorten suusanalliset uhkaukset ovat haastateltavien mukaan aiheuttaneet joissakin työntekijöissä pelkotiloja. Haastatellut työntekijät kertoivat, että uhkauksista on jouduttu tekemään myös rikosilmoituksia. Usein uhkaukset ovat liittyneet työntekijöiden mukaan siihen, että nuori on joutunut sijaishuollossa käytettävän rajoitustoimenpiteen kohteeksi.

Väkivallan uhka liittyy usein tilanteisiin, joissa työntekijä työskentelee yksin. Työnantajan on huolehdittava, että työntekijälle on mahdollisuus avun hälyttämiseen ja tavoitteena olisi, että haittaa tai vaaraa yksintyöskentelyssä olisi mahdollisimman vähän. (Rantaeskola ym. 2015, 59)

Saraste Valkeakosken ohjaajien keskuudessa syntyi turvattomuuden tunnetta tammikuisen väkivaltatapauksen jälkeen. Tällöin lastensuojeluyksiköstä luvatta poistunutta 17-vuotiasta tyttöä hakemaan lähtenyttä ohjaajaa puukotettiin leipäveitselle hengenvaarallisesta kaksi kertaa. Kaksi ohjaajaa olivat tavoittaneet tytön Hervannassa asunnon ovella. Tyttö ei ollut halukas lähtemään ohjaajien matkaan, jonka seurauksena lastensuojeluyksikössä sijoitettuna ollut tyttö oli puukottanut ohjaajaansa. (Yle 2017; Anne Heino)

Nuorten kesken syntyneiden väkivaltatilanteiden selvittely tuli ohjaajien haastatteluissa myös esille. Ohjaajat kokivat, että varsinkin tavaroiden heittäminen tilanteissa aiheuttaa loukkaantumisvaaraa. Nuoret voivat joutua ryhmissä massailmiön valtaan, nuoret saattavat tehdä ryhmän mukana asioita, joita ei tulisi mieleenkään tehdä yksin. Ryhmän vaikutus edellä mainituissa tilanteissa on hyvin voimakas (Rantaeskola ym. 2015,149).

Ohjaajat kokivat, että väkivalta- ja niiden uhkatilanteiden raportointi on Saraste Valkeakoskella hyvällä mallilla. Parannettavaa ohjaajien mukaan olisi siinä, miten uudesta nuoresta tiedettäisiin kaikkien ohjaajien kesken ennen kuin nuori sijoitetaan Sarasteeseen. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista toki rajoittaa yksityiselle lastensuojelulle annettavia tietoja nuoresta. Lain mukaan tietoja voidaan antaa vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä asiakkaan välittömän hoidon tai huollon toteuttamiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000).

Ohjaajien mukaan nuoren aikaisempi käytös ja käytökseen liittyvät häiriöt olisi hyvä tiedostaa jo ennen nuoren saapumista yksikköön. Tämän tyyliä tietoja nuoresta pystyttäisiin keräämään esimerkiksi haastatteleamalla nuorta etukäteen ja kartoittamaan nuoren kiinnostuksen kohteet sekä asiat, mitkä voivat aiheuttaa nuorelle ahdistusta. Tähän ennakkokartoitukseen ja väkivaltatilanteiden raportointiin olemme turvallisuussuunnitelmassamme kirjanneet ohjeistuksen.

4 VIRKA-APU

Virka-avulla tarkoitetaan toimenpidettä, jossa virka-apua antava viranomainen käyttää toimivaltuuksiaan toiselle viranomaiselle, virka-avun pyytäjälle, kuuluvan hallintotoimen toteuttamiseen. Virka-apua antava viranomainen käyttää omaa toimivaltaansa toisen viranomaisen tehtäväpiirissä, mahdollistaen virka-apua saavan viranomaisen toteuttamaan omaan tehtäväpiiriinsä kuuluvan tehtävän. (Jääskeläinen 2017)

Poliisin antamasta virka-avusta on säädelty Poliisilain 9. luvun 1. pykälässä. Ensimmäisessä momentissa säädetään, että poliisin on annettava virka-apua lainsäädännössä annettujen ehtojen täytyessä. Toisen momentin mukaan poliisi voi antaa virka-apua myös yksityiselle, mikäli se on välttämätöntä tämän laillisiin oikeuksiin pääsemiseksi. Lisäksi virka-avun antamisen edellytyksenä on, että yksityistä estetään pääsemästä oikeuksiinsa ja oikeuksiin pääseminen edellyttää poliisin toimivaltuuksia. Päätöksen poliisin virka-avun antamisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies, jollei laissa toisin säädetä. (Poliisilaki 872/2011)

4.1 Asiantuntija haastattelu virka-apuun liittyen

Meidän opinnäytetyössämme tarkastelemme virka-apua yksityisen lastensuojeluyksikön näkökulmasta. Haastattelimme asiantuntijana Pohjanmaan Poliisilaitoksen komisariota. Haastateltu komisario toimii poliisilaitoksessa yleisjohtajana, jonka vuoksi hänen päivittäiseen työnkuvaan kuuluvat olennaisesti myös poliisille tulevat virka-apu pyynnöt. Haastattelun tarkoituksena oli kartoittaa, millaisia ongelmia virka-apu pyynnöissä on ollut poliisin ja virka-avun pyytäjän välillä.

Haastattelussa nousi esille useita ongelmia. Yleisempänä ongelmana havaittiin olevan virka-apulainsäädännön tuntemattomuus. Lisäksi poliisille tulevat virka-apupyynnöt ovat usein olleet puutteellisia. Tärkeintä olisi, että poliisille tullessa virka-apupyynnössä olisi kaikki poliisille tarpeelliset tiedot, kuten pyytäjän nimi, titteli ja perustelut siitä, miksi virka-apua tarvitaan.

Haastateltavan mukaan sosiaalipalveluille annettava ohjeistus virka-apu pyyntöihin ja lainsäädäntöön tulisi olla riittävää. Seinäjoella esimerkiksi on pidetty koulutuksia kerran vuodessa sosiaalialan työntekijöille.

Keskustellessamme siitä mitä asioita tulisi ottaa erityisesti huomioon, kun kyseessä on yksityinen lastensuojeluyksikkö; haastateltava totesi, että virka-apu pyyntö ja poliisille tehty karkaamisilmoitus menevät usein sekaisin. Virka-apupyynnön ja karkaamisilmoituksen erona on se, että virka-apupyyntö menee kaikille poliiseille tietoon, kun taas karkaamisilmoitus menee vain paikallisen poliisin tietoon. Haastateltava toivoikin tästä syystä, että kynnys virka-avun pyytämiseksi olisi matalampaa. Lisäksi molemmissa tapauksissa esimerkiksi nuoren karkaamisen paluusta yksikköön ilmoitus poliisille tulisi välittömästi, koska joissain tapauksissa nuori on karannut jo uudestaan, vaikka edellistäkään ilmoitusta ei ole peruttu.

Haastattelussa nousi esille myös se, että tapauksissa joissa sosiaalihuolto on pyytänyt virka-apua poliisilta, sosiaalityöntekijän tulisi odottaa poliisin paikalle saapumista ennen omiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Tämä ei haastateltavan mukaan aina toteudu, vaan sosiaalityöntekijät vaarantavat oman työturvallisuutensa. Akuuteissa tapauksissa, joka kuuluu suoraan poliisin toimivallan piiriin, tulisi ottaa suoraan yhteyttä hätäkeskukseen. Sosiaaliviranomaisilla ei ole aina selvää, onko pyydetty virka-apu tehtävä virka-apulain piirissä oleva tehtävä vai valmiiksi poliisille kuuluva hälytystehtävä. (Lappalainen, 2011, 29).

Virka-apua pyytäneen tahon kuuluu normaalisti järjestää lapselle kuljetus sijoituspaikkaan. Poliisi ei kuljeta omalla kalustollaan lasta muuten, paitsi tapauksissa joissa on perusteet olettaa lapsen aiheuttavan sellaista häiriötä, jonka murtamiseen sosiaalitoimella ei ole valtuuksia. (Räty, 2015, 388)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Valitsimme opinnäytteen toteuttamistavaksi toiminnallisen opinnäytetyön. Toiminnallinen opinnäyte on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytteelle. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on työympäristössä käytännön toiminnan opastamista, järjestämistä (Vilkkä, Airaksinen 2004, 9). Toiminnallisen opinnäytteen tavoite on lastensuojeluyksikön turvallisuuden parantaminen ja kehittäminen. Opinnäytteemme koostuu raportista, joka toimii koko työn pohjana ja produktista, joka on varsinainen työn lopputuote; turvallisuussuunnitelma lastensuojeluyksikköön.

Toiminnallinen opinnäytetyö- teoksessa kerrotaan, että toiminnallisessa opinnäytetyössä on suositeltavaa, että löytää opinnäytetyölleen toimeksiantajan. Tekijät kertovat, että ohjauskemukset ovat osoittaneet myös, että toimeksi annettu opinnäytetyöaihe lisää vastuuntuntoa opinnäytetyöstä ja opettaa projektinhallintaan, johon kuuluu täsmällisen suunnitelman tekeminen sekä tietyt toimintaehdot ja tavoitteet. (Vilkkä, Airaksinen 2004, 17)

Opinnäytetyöprosessin jaksottamisessa olemme käyttäneet Mission: Possible- Opas opinnäytteen tekijälle, teoksessa kuvattua opinnäytetyöprosessin jaksotusta, joka antaa opiskelijalle kokonaiskuvan siitä, minkä verran aikaa mihinkin osa-alueeseen kannattaa varata aikaa.

Ensimmäisessä vaiheessa on aiheen valinta ja rajausta, joka sisältää aiempien tutkimusten ja lukemisen arvioinnin, johon on varattu aikaa puolitoista kuukautta. Toisessa vaiheessa uuden, oman aineiston kokoaminen ja projektin toteutus, vie aikaa noin puolitoista kuukautta. Kolmas vaihe on kootun aineiston analyysia mikä vie aikaa kuukauden. Neljäs vaihe on varsinaista opinnäytetyön kirjoittamista ja kommentointia, johon kuluu aikaa kuukauden verran. Viides eli viimeinen vaihe sisältää viimeistelyä, kypsyysnäytteen, opinnäytetyön esittämisen ja arvioinnin, johon aikaa kannattaa varata kuukauden verran. (Koivula ym. 2002, 11)

5.1 Tiedon kerääminen

Tietoa olemme keränneet haastattelemalla asiantuntijoita ja hyödyntämällä aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä ja lähdekirjallisuutta. Haastattelun tavoitteena oli aineiston kerääminen

opinnäytetyöhön. Haastattelijana me kerroimme haastateltavalle haastattelun ja kehittämistyön tarkoituksen. Käytämme haastatteluaineistolla saatua tietoa opinnäytteessä samalla tavalla kuin lähdeaineistoa, eli argumentoinnin tukena. (Vilkka, Airaksinen 2004, 58)

Luottamuksen rakentaminen haastateltaviin oli opinnäytetyömme kannalta merkittävässä osassa työn luotettavuuden kannalta, koska produktimme pohjautuu lainsäädännön lisäksi haastattelujen pohjalta saatuun tietoon. Haastattelijan ja haastateltavan välistä luottamusta pystyy parantamaan monilla eri keinoin. Haastateltavan huomioiminen esimerkiksi pukeutumisella, käyttäytymisellä ja kielenkäytöllä on tärkeä osa haastattelun onnistumista (Ojasalo ym. 2009, 97).

Asiantuntijahaastattelut toimivat konsultaationa, joissa kerätään ja tarkistetaan jo olemassa olevaa faktatietoa. Asiantuntijahaastattelut lisäävät teoreettisen osuuden luotettavuutta. (Vilkka, Airaksinen 2004, 57) Me emme analysoi tai litteroi haastatteluja niin kuin tutkimuksellisessa työssä. Käytämme haastatteluja työmme tukena ja yksikön olemassa olevien turvallisuushkien kartoittamiseen.

5.2 Raportointi

Opinnäytetyötä tehdessä tekijä kielellistää projektin työprosessin opinnäytetyöraportiksi. Toiminnallisen opinnäytetyön raportointiosuudesta selviää mitä, miksi ja miten opinnäytteen tekijä on työn tehnyt. (Vilkka, Airaksinen, 2004, 65) Tavoitteena tämän työn tekijöillä on ollut, että raportista ilmenee projektin kulku ja millaisiin johtopäätöksiin olemme päätyneet. Raportin lopussa tekijä arvioivat omaa onnistumista prosessin toteuttamisessa.

Raportilla osoitetaan omaa oppineisuutta ja ammatillista sivistyneisyyttä, jonka johdosta lukija kokee opinnäytteen tekijän tekijänä ja kirjoittajana uskottavaksi, sekä oman ammatilansa asiantuntijaksi. Raportilla opinnäytetyön tekijä osoittaa, että osaa asiansa mahdollisimman hyvin, sekä samalla perehtyneensä aihealueeseen. Argumentoinnilla opinnäytteen tekijä vakuuttaa lukijan työn hyväksyttävyydestä sekä tekijän luotettavuudesta. (Vilkka, Airaksinen, 2004, 80-81)

Opinnäytetyön yhteydessä työn tekijät laativat SWOT-analyysin helpottamaan ja hahmottamaan työn eri vaiheita. SWOT-analyysi on arviointi-, tilanne- ja kehitysanalyysi, jossa laaditaan tekijöiden vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. SWOT-analyysi yksinään ei ole riittävä suunnitelma työlle, vaan sen lisäksi pitää laatia toimenpidesuunnitelma, jossa tulisi olla tekijöille jaetut tehtävät, aloittamisen ja lopettamisen ajankohta, vastuuhenkilöt ja tulosten tarkastaja. (Lipiäinen, 2000, 46) Seuraavassa kaaviossa olemme pohtineet tämän työn uhkia ja mahdollisuuksia SWOT-analyysin avulla:

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimintaympäristön tunteminen. • Selkeä tavoite (turvallisuussuunnitelma). • Kontaktit eri toimijoiden välillä. • Monipuolinen lähdeaineisto. • Hankkeen tarpeellisuus. 	<p>HEIKKOUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan tunteminen. • Lastensuojelun tunteminen. • Virka-apulain tunteminen. • Lähdeaineiston käyttäminen. • Aikataulut.
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelman käyttäminen muissa lastensuojeluyksiköissä. • Lastensuojeluyksikön toimintamallin parantaminen. • Parannus henkilökunnan työhyvinvointiin. • Asiantuntijaksi omassa poliisilaitoksessa. • Virka-apulainsäädäntöön tutustuminen. 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aineiston laajuus. • Saada produkti ja teoriaperusta keskustelemaan keskenään. • Alaikäiset haastateltavat. • Saada suunnitelma erottumaan muista vastaavista. • Yksityisen lastensuojelun tulevaisuus. • Yksikön resurssit muutoksiin.

5.3 Produkti

Opinnäytetyöhön kuuluu raportin lisäksi myös produkti eli lopputuote. Raportilla työn tekijä osoittaa omaa oppineisuutta ja prosessin kulkua. Produkti sen sijaan on kohdennettu sen käyttäjäryhmälle. Sen vuoksi produktilta edellytetään toisenlaisia tekstuaalisia ominaisuuksia, kuin tutkimusviestinnän keinoin kirjoitetussa raportissa. (Vilka, Airaksinen, 2004, 65) Tämän työn tekijät ovat ottaneet kohderyhmän toiveet huomioon turvallisuussuunnitelmaa laatiessa.

Kirjallinen produkti eli turvallisuussuunnitelma on kohdennettu lastensuojeluyksikön yrityksen henkilöstölle. Tavoitteena on ollut, että lopputuote on käytännöllinen ja helposti luettava ja se palvelisi nimenomaan käyttäjäänsä, kuitenkin niin että siitä ilmenisi kaikki tarvittava faktatieto. Lisäksi tavoitteena on ollut, että turvallisuussuunnitelma olisi kompakti, eikä sisältöä paisutettaisi liikaa.

6 TURVALLISUUSUUNNITELMA

Tämän opinnäytetyön produktina syntyi turvallisuussuunnitelma Saraste Valkeakoskelle. Tekemämme turvallisuussuunnitelma koostuu Sarasteen toiminta-ajatuksesta ja arvoista, henkilöstörakenteesta, ulkoisesta ja sisäisestä turvallisuudesta, virka-apulainsäädännöstä poliisin ja sosiaalitoimen välillä, asiakirja- ja tietoturvallisuudesta sekä vaarallisten esineiden ja aineiden poisottamiseen nuorilta liittyvästä henkilöntarkastuksesta ja henkilönkatsastuksesta. Turvallisuussuunnitelma on tämän opinnäytetyön liitteenä. Lisäksi turvallisuussuunnitelma on luovutettu Saraste Valkeakosken henkilökunnalle tammikuussa 2018.

6.1 Työvaiheet

"Tutkimuspäiväkirjan pitäminen on äärimmäisen tärkeä toimenpide, sillä sen avulla muodostuu aineisto, joka on tutkimuksen perusta ja analyysin pohja. Kirjoittaja voi kokemuksesta kertoa päiväkirjan pitämisen tuntuvan tylsältä ajanhukalta, mutta varmaa on myös se, että jos sitä ei tee, ei tutkimuksestakaan tule mitään. Harva meistä on kävelevä muistitikku, joka muistaa viikkoja sitten tapahtuneet yksityiskohdat" (Kananen, 2010, 139).

Tästä syystä päätimme kirjata työvaiheet päiväkirja muodossa, koska tekemässämme produktissa oli useita eri toimijoita ja useita työvaiheita. Lisäksi päiväkirjan pitäminen auttoi meitä molempia pysymään selvillä siitä, mitä olemme tehneet, koska teimme opinnäytetyön parityönä. Pidimme prosessin ajan päiväkirjaa myös helpottaaksemme omaa työskentelyä ja aikatauluissa pysymistä.

Pvm	Työvaihe	Tuotos	Työskentelytapa
1/17	Lastensuojeluyksikkö Sarasteesta yhteydenotto, jossa tiedusteltiin kiinnostusta tehdä Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyönä turvallisuussuunnitelma yksikköön.	Muistiinpanot puhelinkeskustelusta.	Puhelinkeskustelu Sarasteen turvallisuusvastavain kanssa.
1/17	Aiheen valinta.		Itsenäistä työskentelyä.

1/17	Tapaaminen lastensuojeluyksikkö Sarasteessa ja tutustuminen sen toimintaan sekä sinne sijoitettuihin nuoriin.	Muistio.	Työn tekijät esittäytyvät työn tilaajalle.
1/17	Aiheeseen valinnan vahvistaminen ja sen rajaaminen.		Keskustelu Anu Haikansalon kanssa.
1/17	Kirjallisuuteen tutustuminen.	Muistiinpanot.	Itsenäistä työskentelyä.
2/17-5/17	Yhteydenotot Sarasteeseen, aineiston kerääminen, tutustuminen lastensuojeluun liittyviin lakeihin.	Muistio turvallisuussuunnitelman tekemistä varten, Sarasteen kanta siihen, mitä turvallisuussuunnitelmassa tulisi olla.	Sähköpostiviestit, itsenäistä työskentelyä.
4/17-5/17	Haastattelukysymysten valmistelu, haastateltavien valitseminen yhdessä turvallisuusvastavain kanssa.	Valmiit kysymyspohjat.	Itsenäistä työskentelyä, sähköpostiviestit.
5/17	Alaikäisten haastatteluun perehtyminen.	Haastattelulupa-pyyntö sijoitettujen nuorten vanhemmille.	Tapaaminen Anu Haikansalon kanssa.
5/17-6/17	Haastattelu-aikataulun sopiminen.		Sähköpostiviestit, puhelinkeskustelut.
6/17	Nuorten ja ohjaajien haastattelu.		Henkilökohtaisesti Sarasteessa.
6/17-7/17	Haastattelujen purku.	Aineistoa Sarasteen turvallisuustilanteesta.	Itsenäistä työskentelyä.
8/17	Opinnäytetyön aiheen hyväksyminen.		Keskustelu Matti Häntin kanssa.
8/17	Opinnäytetyösuunnitelman tekeminen.	Opinnäytetyösuunnitelma.	Itsenäistä työskentelyä.
9/17	Opinnäytetyöseminaari 1.		Keskustelu opinnäytetyön vertausryhmässä Keskustelu Matti Häntin kanssa.
9/17	Toiminnallisen opinnäytetyön valinnainenkurssi.	SWOT-analyysi, Canvas-taulukko, toiminnallinen opinnäytetyö-oppimistehtävä.	Itsenäistä työskentelyä Keskustelu Markku Myllylän kanssa.

9/17	Asiantuntijahaastattelujen sopiminen.		Sähköpostiviestit, puhelinkeskustelut.
9/17	Asiantuntijahaastattelu.	Aineistoa opin- näytetyöhön.	Henkilökohtainen haas- tattelu Lapualla Janne Vakkilan kanssa.
9/17	Asiantuntijahaastattelu.	Aineistoa opin- näytetyöhön.	Henkilökohtainen haas- tattelu Seinäjoen poliisi- asemalla komisario Pasi Ahon kanssa.
9/17- 1/18	Opinnäytetyön kirjoittaminen.	Opinnäytetyön ensimmäinen versio.	Itsenäistä työskentelyä.
1/18	Opinnäytetyön lähettäminen oh- jaajalle.		Sähköpostiviesti.
1/18	Opinnäytetyön kirjoittaminen ja muokkaaminen ohjaajan kom- menttien pohjalta, yhteenvedon kirjaaminen.	Muokattu opin- näytetyö, versio kaksi.	Sähköpostiviestit Matti Häntin kanssa, itsenäistä työskentelyä.
1/18	Opinnäytetyöseminaari 2.		Keskustelu opinnäyte- työn vertaisryhmässä Keskustelu Matti Häntin kanssa.
1/18	Turvallisuussuunnitelman luo- vuttaminen.		Henkilökohtaisesti tur- vallisuusvastaava Joonas Liskolle.
1/18	Opinnäytetyön kirjoittaminen, työn viimeistelyä.	Muokattu opin- näytetyö, versio kolme.	Itsenäistä työskentelyä.
2/18	Opinnäyteseminaari 3.		Keskustelu opinnäyte- työn vertausryhmässä Keskustelu Matti Häntin kanssa.
2/18	Kypsyysnäytteen kirjoittami- nen.		

7 YHTEENVETO

7.1 Turvallisuuden toteutuminen

On tärkeää, että lastensuojeluyksiköissä on turvallisuussuunnitelma. Työturvallisuuslaki määrittää, että työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi ja työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. (Työturvallisuuslaki 738/2002) Lisäksi pelastuslaki määrittää, että rakennukseen, joka on tavanomaista vaativampi pelastustoimelle, on rakennuksen haltijan laadittava pelastussuunnitelma (Pelastuslaki 379/2011). Näiden asioiden vuoksi toivomme, että tekemämme pelastussuunnitelma lastensuojeluyksikkö Sarasteeseen palvelisi niin Sarasteen työntekijöitä, kun sinne sijoitettuja nuoria.

Turvallisuussuunnitelmassa tulisi ilmetä tärkeimmät suunnitelmat erilaisten riskien ja uhkien varalta. Keskityimme työssämme näihin riskeihin ja uhkiin, sekä antamaan valmiita toimintamalleja erilaisten tilanteiden ennaltaehkäisyyn ja tilanteissa toimimiseen. Koska lastensuojeluyksikön toimintaa säätelee monet eri lait, myös turvallisuussuunnitelman pitää nojata säädettyihin lakeihin.

Asiantuntijahaastatteluissa tuli selkeästi ilmi, että lastensuojeluyksikössä henkilökunnan ammattitaidolla on suuri merkitys. Uskomme, että myös Sarasteessa henkilökunnan ammattitaidolla pystytään huolehtimaan yksikön turvallisuudesta päivittäisessä toiminnassa. Turvallisuussuunnitelma on kuitenkin hyvä olla olemassa siksi, että henkilökunta osaa toimia haastavassa työympäristössä silloin, kun jotain normaalista poikkeavaa tapahtuu. Turvallisuussuunnitelmaan tulisi jokaisen yksikön työntekijän perehtyä huolellisesti, että toiminta tilanteissa, joissa esimerkiksi tilanne on muodostumassa uhkaavaksi, pystyisi työntekijä toimimaan turvallisuussuunnitelman mukaan. Lisäksi se, että kaikki ohjaajat ovat perehtyneet samaan suunnitelmaan ja toimintamalleihin, auttaa työntekijöiden toimintaa tapauksissa, joissa on enemmän kuin yksi työntekijä osallisena.

Sarasteen lastensuojeluyksikössä tekemisissämme haastatteluissa kävi ilmi, että Sarasteessa työskentelee myös runsaasti sijaisia. Tämä asia on hyvä ottaa myös huomioon työntekijöiden

perehdyttämisessä turvallisuussuunnitelmaan. Sijaisten on myös hyvä tutustua suunnitelmaan ja ainakin tietää, missä turvallisuussuunnitelma sijaitsee yksikössä

7.1.1 Virka-avun pyytäminen ja opastaminen

Jo ensimmäisestä Sarasteessa tehdystä haastattelusta kävi ilmi, että yksi suurin ongelma yksikössä on virka-apu-lainsäädännön tunteminen ja toteuttaminen. Siksi perehdyimme työsämme virka-apuun liittyviin kysymyksiin ja tarjoamaan yksikön henkilökunnalle valmiin mallin tavasta, jonka mukaan toimia, kun he tarvitsevat poliisilta virka-apua. Kirjasimme turvallisuussuunnitelmaan selkeästi puhelinnumerot, joista virka-apua lähdetään pyytämään. Koska Saraste Valkeakoski on yksityinen lastensuojeluyksikkö, virka-avun pyytäminen suoraan poliisilta on mahdotonta.

Uskomme, että turvallisuussuunnitelmamme helpottaa yksikön henkilökuntaa toimimaan silloin, kun he tarvitsevat poliisilta virka-apua. Lisäksi pidimme tärkeänä ohjeistusta henkilökunnalle siitä, mitä tehdään silloin, kun virka-avun tarve lakkaa. Poliisin kannalta on tärkeää tietää, jos etsitty nuori on palannut sijoitettuun yksikköön. Näin poliisin kuormitusta saadaan myös vähennettyä ja päällekkäiset virka-apupyynnöt samasta kohdehenkilöstä poistuvat.

7.1.2 Turvallisuusuhat

Sarasteessa tekemissämme haastatteluissa kysyimme sijoitetuilta nuorilta ja heidän ohjaajilta sitä, millaisia turvallisuusuhkia he näkevät ja kokevat Sarasteen toiminnassa. Vastauksista kävi ilmi, että henkilökunnan ja sijoitettujen näkemys mahdollisista turvallisuusuhkista poikkeavat jonkin verran. Nuoret eivät kokeneet uhkana lastensuojeluyksikön ulkopuolista toimintaa, vaan kaikki uhat, joita he kokevat tulevat yksikön sisältä. Ohjaajat sitä vastoin kokivat, että mahdollinen turvallisuusuhka voi olla myös jokin täysin yksiköstä riippumaton henkilö tai asia.

Haastatteluissa päihteiden merkitys turvattomuuteen tuli ilmi niin työntekijöiden puolelta kuin nuorilta itseltäänkin. Lasten- ja nuorisopsykiatrian käsikirjan mukaan alkoholia tai huumetta käyttänyt nuori voi kärsiä kognitiivisen suorituskyvyn heikkenemisestä useita päiviä päihtymystilan jälkeen. Erityisesti kannabis voi aiheuttaa nuorilla sekavuutta, mutta kirjassa

muistutetaan, että lähes kaikki päihteet aiheuttavat sekavuustilan (Moilanen ym. 2004, 277). Ohjaajien mukaan juuri päihteet aiheuttavat yksikössä tilanteita, joissa jonkun henkilön turvallisuus on uhattuna. Tilanne voi haastateltujen mukaan johtua päihteiden aiheuttamasta sekavuudesta tai nuorten välisistä päihdeveloista.

7.1.3 Ennakoiva toiminta

Saraste Valkeakoski voi tarkastella tekemämme turvallisuussuunnitelman ja opinnäytetyön avulla yksikön turvallisuutta. Turvallisen toimintaympäristön luominen lastensuojeluyksikön pitää sisällään niin turvallisen asuin- ja työpaikan kuin myös turvalliset tavat toimia ongelmatilanteissa. Pyrimme suunnitelmassamme ottamaan huomioon turvallisuuteen liittyvät seikat jo ennalta, ennen kuin tapaukset eskaloituvat yksikön sisällä. Yksi tärkein ennalta estävä -toiminta on kartoittaa yksikköön sijoitettu nuori jo ennen, kuin sijoitus alkaa. Lisäksi toimitilasuunnittelulla pystytään osittain ennalta estämään uhkaavien tilanteiden syntyminen. Produktin tarkoituksena ei ole se, että kaikki suosituksemme toteutetaan välittömästi. Uskomme, että ongelmakohtien tiedostaminen on avuksi kohti turvallisempaa lastensuojeluyksikköä Valkeakoskella.

7.2 Arviointi

Toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa on kolme tärkeää arvioinnin kohdetta. Ensimmäisenä on arvio työn ideasta, eli aihepiiristä, asetetuista tavoitteista ja teoreettisesta viitekehystä tietoperustana. Toinen arvioinnin kohde on työn toteutustapa, johon kuuluu aineiston kerääminen ja keinot tavoitteiden saavuttamiseen. Kolmas tärkeä arvioinnin kohde on arvio työn kieliasusta. (Vilka, Airaksinen 2004, 154 - 159)

Työn idea syntyi tarpeesta, jota pidämme tärkeänä ja jonka oli toimeksiantajan näkökulmasta tarpeellinen. Teoreettinen viitekehys muodostui pääosin lainsäädännöstä. Tekijöille tuli yllätyksenä työn alkuvaiheessa se, kuinka monet eri lait säätelevät ja ohjaavat lastensuojelua ja toimintaa yksityisessä lastensuojeluyksikössä. Toteutustapana käyttämämme haastattelut niin lastensuojeluyksikössä, kuin erilaiset asiantuntijahaastattelut olivat mielestämme onnistunut keino kerätä aineistoa. Saimme asiantuntijahaastatteluilla mielestämme hyvän koko-

naiskuvan lastensuojeluyksiköiden turvallisuushista ja siitä, mitä työltämme odotettiin. Aikataulullisesti työ toteutettiin hyvin laajalla ja pitkällä aikataululla. Lähdekirjallisuuteen tutustuminen, haastatteluiden suunnittelu ja toteuttaminen sekä itse työn kirjoitusvaihe työllistivät tekijöitä yli vuoden. Työn kieliasun kanssa tekijät ovat joutuneet työskentelemään uuden oppimisen kanssa. Tieteellinen kirjoittaminen on ollut molemmille tekijöille uutta, mikä on osaltaan luonut omat haasteet kieliasun kanssa.

Produktin onnistumista mitataan niin tilaajan kuin meidän tekijöidenkin tuntemusten kautta. Tilaajalta saadussa palautteessa ilmeni, että turvallisuussuunnitelma on toimiva ja käytännöllinen. Palautteessa kehuttiin turvallisuussuunnitelman tiiveyttä ja luettavuutta. Erityistä kiitosta palautteessa annettiin virka-apuosioista, jollaista heillä ei ole ennen ollut. Palautteessa arvioitiin, että virka-apuohjeistuksesta tulee olemaan yksikölle suuri apu ja hyöty.

Työn tekijöiden mielestä produktin haastavin osuus oli saada turvallisuussuunnitelma tarpeeksi tiiviiseen muotoon, jotta se olisi mahdollisimman käyttöystävällinen. Mielestämme onnistuimme tässä haasteessa hyvin ja produktista tuli käytännöllinen ja tiivis. Saimme kuitenkin produktiin tiivistettyä ne asiat, mitkä koimme haastattelujen mukaan olevan siinä tarpeellisia. Virka-apulainsäädännön avaaminen selkeäksi kokonaisuudeksi yksikön työntekijöille oli työmme yksi onnistunein asia. Työn tekijät toivovat, että jatkossa produktimme on hyvänä tukena yksikössä silloin, kun he joutuvat käsittelemään erilaisia virka-apukysymyksiin liittyviä asioita.

Kokonaisuudessaan tämän työn tekijät ovat tyytyväisiä työn lopputulokseen. Työskentely parina onnistui helposti ja hyvässä yhteisymmärryksessä. Opinnäytteen tekeminen oli molemmille tekijöille erittäin opettavainen kokemus, joka haastoi opettelemaan tieteellistä kirjoittamista ja erilaisten lähdeaineistojen käyttämistä.

LÄHTEET

Familiar Oy, Valkeakoski Saraste

Luettavissa: <https://www.familiar.fi/saraste-valkeakoski> luettu 30.9.2017.

Hammarlund, Claes-Otto 2004: Kriisikeskustelu; kriisituki, jälkipuinti, stressin ja konfliktien käsittely. Tietosanoma.

Hirsijärvi, Sirkka & Liikanen, Pirkko & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula: 1995. Tutkimus ja sen raportoinnit. Kustannusosakeyhtiö Gummerus.

Jääskeläinen, Antti 2017: Virka-apu, Poliisiammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2010: Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 111.

Kandolin, Irja & Tilev, Kristina & Lindström, Kari & Vartia, Maarit & Ketola, Ritva 2009: Palvelualojen työolot ja hyvinvointi, Työympäristötutkimuksen raporttisarja 43. Työterveyslaitos.

Kivinummi, Jaana & Alatupa, Saija 2016: Kun ei suju – selviytymisopas haastaviin asiakastilanteisiin. PS Kustannus.

Koivula, Ulla-Maija & Suihko, Kristiina & Tyrväinen, Jari 2002: Mission: Possible, Opas opinnäytteen tekijälle. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.

Komisarion haastattelu, Pohjanmaan poliisilaitos 15.9.2017

Kuikko, Tapio 2006: Työturvallisuus ja sen valvonta. Talentum.

Kylmäkoski, Merja & Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.) 2010: Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Gummerus.

Lappalainen, Teemu 2011: Poliisin antama virka-apu sosiaali- ja terveydenhoitoviranomaisille. Poliisiammattikorkeakoulu.

Lipiäinen, Toivo 2000: Liiketoiminnan suunnittelu, markkinointi ja johtaminen uudella vuosituhannella. Kaupunkitohtorit Oy.

Lisko, Joonas. Haastattelu, Valkeakoski.

Moilanen, Irma & Räsänen, Eila & Tamminen, Tuula & Almqvist, Fredrik & Piha, Jorma & Kumpulainen, Kirsti 2004: Lasten- ja nuorisopsykiatria. Duodecim.

Nuorten haastattelu, 6.6.2017, Valkeakoski.

Ohjaajien haastattelu, 6.6.2017, Valkeakoski.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009: Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro Oy.

Poliisihallitus 2012. Määräys - Kriittisten tilanteiden jälkitoimet poliisihallinnossa.

Puonti, Annamaija & Saarnio, Tuula & Hujala, Anne. 2004: Lastensuojelu tänään. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Raitasalo, Kirsimarja & Huhtanen, Petri & Miekkala, Mari & Ahlström, Salme 2012: Nuorten päihteiden käyttö Suomessa. ESPAD- tutkimusten tulokset. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.

Rantaeskola, Satu & Hyyti, Jari & Kauppila, Jaakko & Koskelainen, Mari 2015: Haastavat asiakastilanteet- Väkivalta työssä. Talentum.

Räty, Tapio 2015: Lastensuojelulaki - käytäntöjä ja soveltaminen. Edita Publishing Oy.

Saastamoinen, Kati 2010: Lapsen asema sijaishuollossa- Käsikirja arjen toimintaan. Edita Publishing.

Teperi, Anna-Maria 2014: Turvallisuus ihmisten toimintana - Välineitä työpaikan turvallisuuskulttuurin kehittämiseen. Helsingin kaupungin työturvallisuuskeskus.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos: Lastensuojelun käsikirja.
Luettavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Tigerstedt, Christoffer (Toim.) 2007: Nuoret ja alkoholi. Alkoholi ja huumeutkijain seura & nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, julkaisuja 75.

Toikko & Rantanen (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Turvallisuussuunnitelmaopas sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille 2005.

Vakkila, Janne. Haastattelu 15.9.2017, Lapua.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yle, Uutiset, Anne Heino, 12.1.2017
Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9400443> luettu